

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

НИКАНОР ГРУЈИЋ
(1810-1887)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 2010

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

168

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ивана Гргурић и Силвија Чамбер

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом двесто година од рођења песника и беседника Никанора Грујића. Изложба је отворена од 15. јануара до 8. фебруара 2010. године у витринама испред Свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки Библиотеке Матице српске и Рукописног одељења Матице српске. Испод сваке каталошке јединице уписана је сигнатура.

Наша поповска кућа била је у селу права домашња црква, у којој су се обдржавали сви побожни обичаји и владала чистота нарави и речи. (...) Те просте безазлености, која се укоренила код куће у детињској души мојој, нису могле ни теоретичне ни практичне школе моје да искорене из мене. Све друго, на што сам се навикао код куће у детињству мом отпало је касније у школама и у животу од срца и од духа мога, ... само те просте безазлености и стида од људи нисам могао никада са свим да се отресем...

Никанор Грујић

Беше то редак свештеник, који је своју умну снагу уложио у све оно чим ће унапредити црквени, политички и просветни живот оностраног народа нашег. (...) Никанора хвале као добра беседника, и у црквеним и у светским приликама, у којима се свагда патријотски јављао, кадгод га је на такав рад позивао народ његов и црква његова. Никанора хвале као песника, јер се у њему јавља жица уметничкога песништва од млађахних па до последњих дана живота његова. Никанора хвале и као добра познаваоца и пријатеља народног језика поред свију оних прилика, које су и њему као и осталим оостраним свештеницима до најновијег времена могле сметати, да свом народном језику не отворе врата у народну школу и књигу. За то се о оваковој реткој појави у политичном, црквеном и просветном животу народа нашега и могао чути и читати суд савремених књижевника наших, који хвалом обасипаху рад владике Никанора Грујића.

Ђорђе Магарашевић

Грујић, који је као млад карловачки богословац и печујски правник почео писати у *Сербском Народном Листу* није био ма ко у гомили "стихокресатеља" онога доба, и Теодор Павловић је још из рана скретао пажњу на "виспрено" писање његово. (...) Исто тако као песник, Грујић би се дао истаћи и као говорник. Треба читати његове говоре из 1848, на мајској скупштини у Карловцима и на Словенском конгресу у Прагу, његов чувени панегирик патријарху Јосифу Рајачићу, па видети колико је ту речитости, богатства речи и снаге осећања. Има ту ораторства у старом смислу (...), има ту и обрта и идеја из црквене омилитике, али има и нечега оригиналног, бујнога, даха, ширине, једне ретке способности да се говори језиком датог тренутка и на висини коју предмет захтева.

Јован Скерлић

Жао ми је што ове јесени не дођосте и Ви амо, да се разговоримо које о чему у нашој књижевности! Шта бисте Ви рекли за, н. п., *нашим* и *нашијем* и *нашима* и *нашијема*; *наших* и *нашијех* и *нашије*? У Граматици то све ваља споменути као добро и правилно; али како бисте Ви писали, кад бисте хтјели да Вам у једној књизи буде једнако.

Вук Стефановић Караџић

Године 1848. штампао је Никанор у Београду књижицу с насловом "Народна српска скупштина", а 1849. "Наставак народне српске скупштине". На њима стоји да их је написао "православни родољуб" који је нико други, до Никанор. Ко хоће да види, какав одушевљени Србин и какав писац беше Никанор, тај нека прочита речени његов опис и опис продужења исте скупштине, па ће му читајући их, од милине многа суза из ока канути, ако у себи ијоле осећања за Српство има. Онако, као што је у њима Никанор описао, шта је све српски народ од 1690. до 1848. доживео с ове стране Дунава и Саве, још ни један Србин није написао и описао.

Димитрије Руварац

Владика Никанор Грујић, пјесник светог Саве, велики проповједник и гласовити појац, класички образован књижевник – доста је сјетити се његове критике Вукова "Новог Завјета" – заносни Демостен у народним скуповима за маџарске буне, постао је г. 1861. у

вријеме благовјештенског сабора српског народа у Аустрији (...) посвећени владица и био је од свих калуђера најомиљенији у народу, особито у нас писмене омладине.

Лаза Костић

Године 1882. западе ме управа поджупаније пожешке. И тад ми се први пут нададе часна прилика, да се поклоним пакрачком владици и да га у главу упознам. Као да га сад пред собом гледам, тако ми се је у памет усјекао необични, врло одлични његов појав. Архијереј од главе до пете, пун умља и далека гледа, пун црквене свијести дубоке побожности, пун доброте и чисте љубави за ближњега а нижега свога. А говор му жива, жива пјесма народна.

Буде Будисављевић Приједорски

То бејаше, без сумње, највећи српски беседник у деветнаестом веку. Његове су беседе двојачке: политичке и црквене. (...) Све су му беседе склопљене по свима правилима говорничке уметности. Али то није дошло по нарочитом усиљеном намештању: класично образовање Грујићево и природни дар његов спремали су за српског беседника обрасце из којих се могу извести пречишћена правила за српску беседничку уметност.

Андра Гавриловић

У својој младости Никанор Грујић, потоњи епископ пакрачки, (...) спадао је у круг ватрених српских родољуба. У току свог живота био је писац, филолог, педагог, публицист, преводилац и сарадник многих српских листова и часописа на простору Карловачке митрополије. Грујић (кога пре 1848. сусрећемо најчешће под псеудонимом "Срб Милутин") постао је најпре митрополијски протосинђел а у току Четрдесетосме и архимандрит. На Мајској скупштини њему је припала част да својим гласом, који се "громовито разлегао", окупљеном народу прочита Српске привилегије а, убрзо потом, да се огласи и на Словенском конгресу у Прагу.

Славко Гавриловић

Угледан посленик наше књиге, Грујић је књижевни рад започео латинском еклогом (1835), писао је и на славено-сербском, а дивљење својих читалаца изазивао је нашим чистим народним језиком. Од песама, емотивних и родољубивих, временом се

приклонио црквеним и теолошким темама. (...) Сродан Вуку и по љубави према народним умотворинама, Грујић је и сам писао народски, допадљиво, за то време веома пожељна одлика. (...) Слог је у Грујићевим списима леп, марљив, хармоничан, – рећи ће врсни зналац народног говора М. Ђ. Милићевић – а језик је чистији од језика у свих писаца његова чина и доба.

Голуб Добрашиновић

Милутин Грујић је, ваља то нарочито нагласити, док још није постао калуђер Никанор, као млад српски поета имао поред дарова песничког и беседничког и један посебан дар – певачки. Његов леп глас, његово ванредно певање, украсило је складном песмом многе српске грађанске домове и црквене олтаре.

Ђорђе Перић

Грујић је, пре свега, врстан познавалац српскога језика. Чувању и развијању матерњег говора придавао је он значај који далеко превазилази социјалну и књижевноестетску функцију језика. Језик је за њега не феномен, већ услов националне самопотврде и гарант историјског опстанка међу другим народима. (...) Ова свест пренела се, природно, и на језик Грујићеве књижевности, у првом реду на беседништво и поезију. Сви који су га слушали, или о његовом стваралаштву размишљали, наглашавају разуђеност, чистоту, изражајност, сликовитост, рафинованост, сугестивност Грујићевог језика.

Јован Пејчић

A large, elegant handwritten signature in black ink, which reads "Nikanor". The signature is written in a cursive style with a large, sweeping flourish at the end.

ДЕЛА

1. Бечкой србкіньи / Милутинь. У: Сербскій народный листь. - Год. 3. чис. 1 (1.мая 1838), стр. 148.
РПСр III 1
2. На невиность / Милутинь.
У: Новій сербскій льтопись. - Год. 13, кнь. 46 (1839), стр. 52.
РПСр II 4
3. Едномъ назови-Срблыну / Милутинь.
У: Новій сербскій льтопись. - Год. 14, кнь. 50 (1840), стр. 87-88.
РПСр II 4
4. Ньовом Вьсокопревосходитлству Стефану Станковићу / М. Груичь.
У: Сербскій народный листь. Год. 5, чис. 2 (14. яан 1840), стр. 9.
РПСр III 1
5. Пёсма на дань тезоименія ньовогъ высокопревосходителства господина архі-епіскопа карловачкогъ и митрополіта Юсифа Раячичь / отъ Ніканора Груичь, А. Е. М. Протодіакона пёвана. - У Новомъ Саду : Печатано писмены Іонна Каулицыц ц. кр. пр. Тїпографа, 1843. - [4] стр.
Р19Ср II 245.1
6. На враты удате драге / Милутинь.
У: Драголюбъ / издао Ѳеодоръ Павловичь. - У Пешти : [б. и.], 1846. - стр. 338.
РПСр I 16
7. Народна србска скупштина 1-га и 3-га мая 1848. у Карловци држана, пређашня политика дворска, и садашня политика нове мацарске владе / одъ еднога православнога родолюба. - У Београду : У Кнъигопечатньи Княжества Србскога, 1848. - [2], 60, [1] стр.
Р19Ср III 81.1

8. Наставакъ Народне сръбске скупштине 1-га и 3-га мая 1848. у Карловци држане / од њеднога православнога родолюба. - У Београду : У Књигопечатњи Княжества Сръбскога, 1849. - [2], 48 стр.
Р19Ср III 80.2
9. Светкованё Благовёстїй године 1846. ; и Слово светомъ Патріарху Сръбскомъ Іосифу / одъ Сръб-Милутина. - [У Земуну : Народ. Књигопечатня Дан. Медаковића, 1850]. - 80; 77 стр.
Р19Ср II 248.1
10. Отговоръ на нападања нёки Романа и печатње на единство іерархіе восточно-каволичке православне церкве и сръбског народа у ц. к. аустрійским державама / преводъ съ Нёмачког. - У Београду : у Правителственной Печатњи Княжества Сербіе, 1851. - 31 стр.
Р19Ср II 244.1
11. Обявленіе / Ніканоръ Груићъ Архімандрїтъ светосавске Обительї Кувеждинске. - У Кувеждину : [б. и.], 1852. - [1] лист
РОБСр II 26.1

*Срѣћа с свѣта њо суде, што нас с неба
гледа:
И свѣтаи, и помрѣкне, и раѣи се, и
сега...*
С. Милутић

12. Споменъ Людевиту Штуру / Ненадъ.
У: Седмица: лист за науку и забаву. - Год. 5, бр. 5 (5. феб. 1856), стр. 33-34.
РПСр III 20
13. Сръбкиня код навияня / Наумъ.
У: Седмица: лист за науку и забаву. - Год. 5, бр. 16 (29. април 1856), стр. 121-124.
РПСр III 20
14. Нашой старой смоковници / Наумъ.
У: Седмица: лист за науку и забаву. - Год. 5, бр. 18 (13. мая. 1856), стр. 137.
РПСр III 20

15. Чудна желя / Ненадъ.
У: Седмица: лист за науку и забаву. - Год. 5, бр. 42 (4. нов. 1856),
стр. 329.
РПСр III 20
16. Примѣтве Никанора Груиѣа, Архимандрита Кувежинскога, на
преводъ Новога завѣта, кои е господинъ Вукъ С. Караѣић писао и
у Бечу у штампариј Иерменскога манастира печатао 1847. - У
Земуну : Књигопечатња И.К. Сопрона, 1852. - [2], 138, [2] стр.
Р19Ср III 84.2
17. Беседа архимандрита Никанора Грујиѣа приликом отварања
народнога сабора 21. марта 1861. - У Новомъ Саду : Брзотискомъ
епископске књигопечатнѣ, 1861. - [2] стр.
Поп IV 8/Пв1
18. Свети Са'ва (Неманићъ). Књ. 1 / дело Никанора Груиѣа ... - У
Карловци : Митрополитско-Гимназиална Типографія, 1861. - [6],
201, [1] стр.
РТкСр II 342/1.1
19. Слово нѣговога преосвештенства господина Никанора Груиѣа,
посвећеног Епископа дана 30. јуниа 1863. приликом освештавања
капеле на новосадском алмашком гробљу, саграђене штедротом
нѣговога преосвештенства господина епископа бачкога Платона. -
У Новом Саду : Епископска печатња, 1863. - [7] стр.
Р19Ср III 46.1
20. Две приповетке / посрбио Н. Г. - У Сомбору : Тискано код
Андрије Вагнера, 1867. - 157 стр.
Р19Ср I 546.1
21. Никаноръ, божіею милостію православныя восточеныя церкви
епіскопъ пакрачко-славонііскіи и цѣлаго генералата
вараздинскаго ... [Посланица]. - Загреб : Брзотиском народне
печатнѣ Дра. Људевита Гаја, 1869. - [3] стр.
Дк II 111
22. Црквене беседе Никанора Грујиѣа бившег православно-српског
епископа пакрачког / издао Димитрије Руварац. - У Земуну :
Штампарија Симе Пајиѣа, 1892. - XXX, [2], 172 стр., [1] лист с
портретом Н. Грујиѣа
III 838

23. Зборник приповедака за одраслије девојке / од Ј. Н. Буља ; превод с францускога. - У Панчеву : Штампарија Косанића и Поповића, 1885. - 199 стр.
I 47
24. Автобиографија Никанора Грујића некад. епископа пакрачког / за штампу приредио Иларион Зеремски. - [Сремски Карловци] : Богословски гласник, 1907. - XXII, 179 str.
III 1665
25. Муза при пожару / Никанор Грујић.
У: Антологија српског песништва / саставио Миодраг Павловић. - 2. изд. - Београд : Српска књижевна задруга, 1969. - Стр. 89-91.
II 36906
26. Нашој старој смоковници / Никанор Грујић.
У: Антологија српског песништва / саставио Миодраг Павловић. - 2. изд. - Београд : Српска књижевна задруга, 1969. - Стр. 92-93.
II 36906

27. Очајање / Никанор Грујић.
У: Антологија српског песништва / саставио Миодраг Павловић. - 2. изд. - Београд : Српска књижевна задруга, 1969. - Стр. 87-88.
II 36906
28. Прстен / Никанор Грујић.
У: Антологија старије српске поезије / [саставио Младен Лесковац]. - Нови Сад : Матица српска ; Београд : Српска књижевна задруга, 1972. - Стр. 256-257.
II 48804

29. Беседа Никанора Грујића.
У: Сремски Карловци / сачинио Љубисав Андрић. - Нови Сад :
Невкош : Прометеј, 1997. - Стр. 69-70.
IV 21587

ЛИТЕРАТУРА

30. Никанору Грујићу, митроносном пјеснику и књижевнику српском
/ Старац Духовник.
У: Јавор. - ISSN 1450-6513. - Год. 14, бр. 28 (12. јула 1887.), стр.
436-437.
П III 316
31. Никанор Грујић.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Књ. 152, св. 4
(1887), стр. 126-135.
П II 951
32. Беседа пок. владики Никанору Грујићу / говорио на парастосу у
земунској цркви Димитрије Руварац. - У Београду : Краљевско-
српска државна штампарија, 1887. - 39 стр.
П. о.: Хришћански весник.
III 422868
33. Вукова писма Никанору Грујићу / објавио Вл. Красић.
У: Стражилово. - ISSN 1451-4613. - Год. 4, бр. 14 (7. априла 1888.),
стр. 221-222.
П II 212
34. Владика Никанор Грујић и руски професор П. И. Прајс / Ст. Н.
У: Бранково коло. - ISSN 1450-5754. - 7, 1 (4. (17.) јан. 1901.), ст.
26-27.
П III 338,
35. Вуков превод светога писма и примедбе Никанора Грујића на њега
/ Д. Р.
У: Српски Сион. - ISSN 1450-6467. - Год. 14, бр. 21 (31. окт. 1904.),
стр. 617-623.
П III 333

36. Живот и књижевни рад Никанора Грујића пакрачког владике / написао Ђорђе Магарашевић. - У Загребу : Тисак Дионичке тискарне, 1904. - 134 стр., [1] лист с таблом
П. о.: "Rad" Југославенске академије знаности и умјетн.; књ. 156
III 434879
37. Неколике моје успомене на Никанора Грујића / Буде Будисављевић Приједорски. - У Срем. Карловцима : Српска манастирска штампарија, 1907. - 14 стр.
П. о.: "Богословски гласник"; 1907.
III 386
38. У издању "Богословског гласника" изашла је Автобиографија Никанора Грујића... / Вл. М. [Владислав Милутиновић].
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 83, бр. 245, св. 5 (1907.), стр. 109-112.
П II 951
39. Автобиографија Никанора Грујића некад. епископа пакрачког... / Ј. Р. [Јован Радонић].
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 83, књ. 245, св. 5 (1907.), стр. 107-109.
П II 951
40. Из мога живота : како сам упознао Никанора Грујића / Лаза Костић.
У: Босанска вила. - ISSN 1512-8016. - Год. 25, бр. 7/8 (април 1910.), стр. 99-101.
П III 331
41. Никанор Грујић (Срб-Милутин) : 1810-1910 / Ђорђе Магарашевић.
У: Бранково коло. - ISSN 1450-5754. - 16, 48 (2. дец. 1910.), стр. 754-756.
П III 338,
42. Никанор Грујић / Јован Скерлић.
У: Писци и књиге. 5 / Јован Скерлић. - Београд : Г. Кон, 1923. - Стр. 44-53.
II 20030/5
43. Никанор Грујић и Војводина / Младен Лесковац.
У: Дан. - Год. 3, бр. 99 (1-5 мај 1937), стр. 12
П III 7

44. Никанор Грујић и Илирски покрет / Младен Лесковац.
У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - ISSN 0543-1220. - Књ. [1], 1 (1953), стр. 180-181.
П II 803
45. Leksikon pisaca Jugoslavije. [Tom] 2, Д - Ј / [glavni urednik Živojin Boškov]. - Novi Sad : Matica srpska, 1979. - 755 str.
Пр 331/2
46. Митроносни песник Никанор Грујић : (1810-1887) / Георгије Дијак.
У: Теолошки погледи. - ISSN 0497-2597. - Год. 14, бр. 1/3 (1981), стр. 126-151.
П II 2383
47. "Милкина кућа на крају" и друге популарне песме Милутина 1848-1849. / [организатори] Српска академија наука и уметности, Огранак у Новом Саду [и] Архив Војводине. - Нови Сад : Српска академија наука и уметности, Огранак : Архив Војводине, 2000. - стр. 22(Никанора) Грујића / Ђорђе Перић.
У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - ISSN 0543-1220. - Књ. 34, св. 2 (1986), стр. 299-327.
П II 803
48. Приметве Никанора Грујића на Вуков превод Новог завјета / Голуб Добрашиновић.
У: Зборник историјских музеја Србије. - ISSN 0354-3153. - 28 (1994.), стр. 63-82.
П II 1255
49. Списатељ који је волео псеудониме : Никанор Грујић, српски песник из прошлог века, потписивао се на више од 18 начина! / Лука Штековић.
У: Свеске. - ISSN 0353-5525. - Год. 7, бр. 23 (март 1995), стр. 215-220.
П II 6288
50. Поздравно слово Никанора Грујића војводи Стевану Шупљикцу (1848) / Славко Гавриловић.
У: Зборник Матице српске за историју. - ISSN 0352-5716. - 55 (1997), стр. 147-150.
П II 2912

51. Никанор Грујић.
У: Знаменити Срби XIX. века / [уредник Андра Гавриловић]. - 2. фототипско изд. - Београд : Култура ; Нови Сад : Православна реч, 1997. - Стр. 15-17, [1] лист са сликом Н. Грујића.
IV 22591
52. Беседништво Никанора Грујића / Јован Пејчић. - [Нови Сад : Матица српска, 1997]. - Стр. 361-380
П. о.: Зборник Матице српске за књижевност и језик; књ. 43, св. 2/3, 1995.
III 416517
53. Етика и реторика свеобухватног српства : беседништво Никанора Грујића / Јован Пејчић.
У: Простори књижевног духа / Јован Пејчић. - [1. изд.]. - Ниш : Просвета, 1998. - стр. 49-74.
II 437689
54. Никанор Грујић у српском народном покрету 1848-1849. / Дејан Микавица.
У: Зборник радова Научног скупа Српски покрет у револуцији 1848-1849. / [организатори] Српска академија наука и уметности, Огранак у Новом Саду [и] Архив Војводине. - Нови Сад : Српска академија наука и уметности, Огранак : Архив Војводине, 2000. - стр. 229-249.
III 422978
55. О говору Никанора Грујића / Јован Стерија Поповић.
У: Критике, полемике, писма / [Јован Стерија Поповић]. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 2001. - Стр. 276-278.
II 445459

ПИСМА, ФОТОГРАФИЈЕ И РУКОПИСИ

1. Писмо Славном друштву Матице српске с рефератом о стиховима за оцену, Карловци, 1861.
(РОМС М. 8.380)
2. Писмо Јовану Јовановићу Змају из новембра 1966.
(РОМС 33.556)
3. Писмо Стевану Ненадовићу из 1875.
(РОМС 41.353)
4. Писмо Константину Ненадовићу
(РОМС 41.356)
5. Писмо Ангелини Ристић удатој Станковић у којем пише о својим карловачким познаницима
(РОМС 22.325)
6. Никанор Грујић
(РОМС CLXXXIV-56)
7. *На Банстолу*, одломак говора при дочеку Војводе Шупљикца, Карловци, 1848.
(РОМС М. 5.126)
8. *Ваше високопревосходителство*, Божићна честитка Срба и Румуна Јосифу Рајачићу, Карловци, 1845.
(РОМС М. 11.528)
9. *Прецењена самољубивост*, приповетка, превод с француског
(РОМС М. 10.000)
10. *Автобиографија*, одломак рукописа
(РОМС М.5.000)
11. *Ведро вече*, рукопис песме
(РОМС М. 923)
12. *Поздрав Архиепископу Митрополиту Јосифу Рајачићу*, рукопис песме
(РОМС М.923)
13. *Пловитва*, рукопис песме
(РОМС М. 923)

НИКАНОР ГРУЈИЋ
1810-1887

ИЗДАВАЧ
Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК
Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА
Ивана Гргурић и Силвија Чамбер

ПРИПРЕМА
Оливера Михајловић и Марија Ваш

УМНОЖАВАЊЕ
Јелена Керенец

ПОВЕЗ
Милорад Родић

ТИРАЖ
50 примерака